

NOX AETERNA

Ludo Noens

Toen Felix Mauer ten slotte door de stoffige voorruit van zijn stilaan amechtig geworden 2PK-tje Hallstatt in zicht kreeg, zuchtte hij opgelucht. Hij was helemaal vanuit Wenen, non-stop, dwars door het schilderachtige gebied Salzkammergut gereden. Hier, aan de oever van de wonderlijk mooie Hallstatter See, ging hij de laatste dagen van zijn zomervakantie doorbrengen.

De hoofdrijbaan liep boven het hoofd van het tegen een bergwand aangedrukte stadje. Mauer stuurde de wagen naar één van de twee aangelegde parkeerterrassen, zocht zich een vrij plaatsje uit en draaide het contact af. Hij stapte kreunend uit en liep, met de handen tegen de heupen gedrukt, in de richting van de reling boven de afgrond.

Het weidse panorama strekte zich hier in al zijn indrukwekkende pracht voor hem uit. Tussen Mauers voortanden ontsnapte een bewonderend gesis. Het uitgerekte, groenachtige meer lag ingebed tussen de forse, met coniferen begroeide massieven. Rechts zag hij de uitdagende, hemelgrijpende noordflank van de Dachstein, met de eeuwige sneeuwvelden in de hoogste regionen. De zon weerkaatste scherp op die witte partijen. Maar ook het meer scheen een groot deel van het pijnlijke middaglicht met geweld terug de ruimte in te kaatsen.

Mauer viste zijn zonnebril uit het bovenzakje van zijn loshangend katoenen hemd en duwde hem vlug op de neus. Zonder acht te slaan op de toeristen die zich naast hem aan de reling verdrongen, sloeg hij in een breed gebaar zijn armen uit en ademde diep de heilzame lucht in. Wat een ruimte, dacht hij, wat een uitgestrektheid hier. Een vlekkeloos blauwe hemel, gezonde lucht, geen benepenheid, geen obstakels die telkens weer je gezichtsveld kruisen, waar je ook kijkt, zoals in eender welke stad. Naar wijde vertes kijken brengt de ogen en de hersenen tot rust, zeggen ze. Ik zou er aan toevoegen, ook het hart...

Hij wendde zijn hoofd naar omlaag en keek glimlachend naar het miniatuurstadje. Het stak met een ronde boog het meer in. Van hieruit leek het met zijn charmante, bijeengedrongen huisjes en twee pittoreske kerkjes wel een lilliputstad. Er was een piepklein kerkhofje links, zo intiem dat het een bijna gezellige verblijfplaats leek. Het lag op een heuvelachtige hoogte, zich koesterend onder een uitgetrokken hemel en een klaterende zon.

Het idee dat je hier later wordt begraven, dacht Mauer hoofdschuddend, moet de doodsgedachte wel veel van haar grimmigheid ontnemen...

Hij trok zijn schouders behaaglijk achterover en wendde opnieuw de ogen naar het klare uitspansel. Zijn blik volgde de hemelboog zuidwaarts, tot aan de scherpe toppen van de Dachstein.

Toen versomberde voor het eerst de uitdrukking op zijn gezicht. Met een trage beweging nam hij zijn bril af. De ogen tot spleten getrokken, keek hij nu naar het ruwe, met mos begroeide grijze massief.

De hollen, herinnerde hij zich, daar bevinden zich de hollen. Het is een unieke gelegenheid. Het zijn die grotten waarvoor je hier in de eerste plaats bent gekomen, Felix, vergeet dat niet. Je mag je niet laten afleiden, laten verleiden door die weidse gezichten. Het blijft vluchten, het blijft een zich koesteren in het veilige, in het vertrouwde, aangename, gevaarlose. Je moet een confrontatie met je angst zoeken, vergeet de woorden van dokter Bouhon niet. Het is de enige manier om die te overwinnen. Je moet je in de armen van de wanhoop storten, zoniet zal je je hele leven met die afschuwelijke kwellingen blijven rondlopen. De harde methode gebruiken, onverbiddelijk voor jezelf zijn. De tegenaanval ingaan zonder te vluchten. Voor eens en voor altijd...

Mauer slikte. Met een gejaagde blik keek hij rond zich. Neen, niemand lette op hem. Niemand had in zijn ogen kunnen lezen wat er in zijn ziel omging. Nu pas drong het tot hem door hoe krampachtig hij de laatste paar minuten met beide handen de reling had vastgehouden. Hij zuchtte en ontspande zijn spieren. Vastbesloten draaide hij zich om en liep terug in de richting van zijn geparkeerde wagen.

De plaatselijke camping lag een paar kilometer zuidelijker. Mauer daalde de hoofdrijbaan bergafwaarts, tot aan de oever van het meer. Nauwlettend volgde hij toen de richtingwijzers, hij kon niet misrijden. Inderdaad, na korte tijd zag hij de met tenten en caravans bezette plek tussen een begrenzende bomenrij opdoemen. De camping was betrekkelijk leeg, het was immers juni, de grote toeloop lag nog een paar weken in het verschiet.

Zo is het nog lekker rustig, dacht Mauer. Hij volgde het oprijlaantje tot aan het inschrijvingsbureau, liep binnen voor de gebruikelijke formaliteiten en reed toen verder tot hij zich een geschikt plekje had gevonden.

Het optrekken van zijn eenpersoonstentje nam niet veel tijd in beslag. Een kwartier later lag hij al met zijn Michelingids voor Oostenrijk languit in het gras.

De noordflank van de Dachstein, las Mauer, is één van de rijkste aan grotten van de Alpen. De toegankelijke hollen bevinden zich boven Obertraun, een vijftal kilometer voorbij Hallstatt. Met de kabelbaan zijn de ingangen tot de Rieseneis- en de Mammuthöhle eenvoudig te bereiken.

Daar moet ik zijn, dacht Mauer, daar zal het gebeuren. Maar eerst de vlakbij gelegen Salzberg, de onderaardse zoutmijngalerijen. Die lijken me niet al te beangstigend. Het rondgeleide bezoek in de Salzberg duurt hooguit een half uur. Een mooie oefening. Als ik die proef met succes heb doorstaan, dan neem ik de Rieseneishöhle. De Mammuthöhle, de diepste, bewaar ik voor het laatst...

Ondanks zijn goede voornemens deinsde Mauer terug voor een onmiddellijke confrontatie met de ingewanden van de Salzberg. Hij zwichtte ten slotte voor zijn onbehagen. Hoewel er nog een lange

namiddag voor hem lag, besloot hij het zaakje uit te stellen tot de volgende morgen. Maar dan doe ik het, nam hij zich beslist voor.

Die nacht duurde het lang eer Mauer sliep. Niet alleen zoemende insecten kwelden hem, maar bovenal de verraderlijke angst. Uiteindelijk sliep hij wel in, om dan vrijwel ogenblikkelijk in de grijpende klauwen te vallen van de benauwende repeteerdromen die hem sinds zijn kinderjaren het leven zuur hadden gemaakt...

Hij kroop opnieuw door nauwe schachten, beschimmelde tunnels, diep, diep onder de aarde. Enge spleten lieten nauwelijks toe zijn wringend lijf er door te persen. Hardnekkig zocht hij zich een weg uit eindeloze, duistere en versmachtende galerijen. Zijn navrante zuchten en geweeklaag werd door niemand gehoord. Zijn gekerkerde en verstikkende eenzaamheid kende geen grenzen...

De volgende morgen, na een geïmproviseerd campingontbijt, deed Mauer wat hij gewoonlijk placht te doen na zo'n abominabele nacht vol hartverlammende dromen. Het vormde een soort tegengif, iets waar hij niet meer zonder kon. Liet hij deze eigenaardige gewoonte na, dan was het hem onmogelijk om als een normaal mens de verdere dag door te komen.

In de loop der jaren was hij zich gaan hechten aan een boek over astronomie, *Sterrenwereld*. Het was onafscheidelijk aan hem gebonden gebleven, hij koesterde het als een fetisj. Telkens na de claustrofobische angstvisioenen, die twee- á driemaal per week zijn slaap tot een hellevaart maakten, bedronk hij zich aan de bevrijdende en geruststellende beschrijvingen van de oneindige, wijde en ijle uitgestrektheid van het heelal.

Het idee van de grenzeloze openheid die de kosmos vormde, beleefde Mauer telkens weer als een soort verfrissend bad. Hij begon te herademen dan, beseffende dat het universum waarin hij ten slotte leefde nauwelijks obstakels had en zich naar alle kanten uitstreckte in een onbepaalde ruimtelijkheid. Deze steeds hernieuwde bewustwording vormde een wonderlijk soelaas voor zijn wurgende claustrofobische aanvallen.

Maar terwijl hij nu met ziekelijke gretigheid de bladzijden na elkaar verslond, fluisterde een stem in zijn diepste zelf hem verwijtende woorden toe: hij was weer op de vlucht, hij pleegde verraad aan zichzelf, moffelde zijn vaste voornemens bangelijk weg. Een lafaard was hij, een bange, vluchtende wezel. Neen, neen, zijn leven zou niet meer waard zijn geleefd te worden als het zo verder ging.

Het perspectief van vele komende nachten vol gruwelijke ontzetting en de onafwendbare oerangsten in gesloten ruimtes opende zich plots in alle helderheid voor zijn geestesoog. Was hij hier dan niet gekomen om zichzelf te genezen? Had hij zich niet tot een eigenbedachte therapie gedwongen, een therapie die – daar was hij vast van overtuigd – een definitief einde moest stellen aan zijn lijdensweg?

En in een moment van enorme wilskracht deed Mauer die ochtend wat hij al jaren had moeten doen: hij scheurde zijn *Sterrenwereld* in flarden uiteen en smet de papieren restanten in het dichtstbijgele-

gen vuilnisvat. Zonder verder na te denken ritste hij zijn tent dicht, sprong in zijn 2 PK en koerste in de richting van de Salzberg.

In het kabelwagentje dat hem naar de ingang van de mijngalerijen bracht, zaten nog vijf andere personen. Twee vrouwen en drie mannen, toeristen net als hij. Ze tuurden naar buiten, wezen elkaar verre dingen aan en lachten. Mauer lachte niet. Met een strak gezicht bekeek hij het kwetterende gezelschap; diep in zijn hart benijdde hij die mensen om hun onschuldige vrolijkheid.

Er was een gebouwtje voor de ingang; met trillende handen kocht Mauer een toegangsticket aan de kassa. Aan de andere kant keek de donkerharige, mooi ogende juffrouw hem ietwat verwonderd aan. Mauer wilde eensklaps iets tegen haar zeggen, hij kreeg de absurde neiging een noodkreet tot haar te slaken, maar het gedrum van de wachtenden achter hem dwong hem tot haast. En een ogenblik later dankte hij God dat hij zich voor het meisje en het gezelschap niet onnoemelijk belachelijk had gemaakt.

Een gids in kniebroek en mouwloos tirolervestje bracht de bezoekers nu naar een vestiaire, waar oranje overalls werden uitgedeeld. Om de eigen kleding te beschermen, klonk het. Ook de gids trok een dergelijk werkpak aan, maar een groene, ter onderscheiding wellicht. Hierna volgden de bezoekers, met Mauer aan het staartje, de met een forse zaklamp gewapende man naar de eigenlijke toegang tot de zoutgalerijen.

Met kloppend hart, de overall lachwekkend wijd om het lichaam, slofte Mauer achteraan, met de zekerheid dat er nu geen terugweg meer mogelijk was.

Misschien had ik toch de raad van dokter Bouhon moeten volgen, dacht Mauer bitter. Die geboortetherapie. De dokter zei immers dat zo'n hardnekkige claustrofobie misschien een moeilijke geboorte als oorzaak had. De bizarre dromen spraken volgens hem in dat verband wel boekdelen: de ingewanden van moeder Aarde en van die dingen. Misschien dat een herbeleving van mijn geboorte... Ach, waarom geef ik niet toe dat hij wel eens gelijk kon hebben? Kan die therapie nog erger zijn dan waar ik nu aan begin? Ja, ja, ongetwijfeld...

Het gezelschap stapte de oude, in onbruik geraakte mijngalerij binnen. De tunnel liep ietwat trapeziumvormig, horizontaal de Salzberg in. Het bijzonder lage kalkstenen gewelf werd door systematisch van elkaar gescheiden balken gestut; een doorlopend lampensnoer zorgde voorlopig nog voor een redelijke belichting. Het groepje volgde, grappjes makend, de gids.

Rond Mauers mond verscheen een pijnlijke trek. Hij bekeek argwanend de vochtige zijmuren die, nauwelijks meer dan mansbreed van elkaar gescheiden, langs hem heen gleden. Een vijftal minuten stapte hij, met een trekkend gevoel in zijn maag, de anderen achterna. Ik mag aan niets denken, dacht hij ondertussen, ik mag mij niet echt bewust worden van de situatie. Ik mag niet denken aan de tonnen gesteente die nu boven mijn hoofd... Neen, neen, geen associaties maken ook met mijn dro... Ssst, stil toch, aan niets denken. Een halfuur, een klein halfuurtje maar...

Na die vijf minuten kwamen de bezoekers uit op een korte dwarsgalerie. Rechts opende zich een schuin lopende afgrond, voorzien van een soort glijbaan. De gids nodigde het groepje uit plaats te nemen en zich naar beneden te laten glijden. Wat? dacht Mauer. Nog dieper? Maar... hoe geraken we in godsnaam weer boven? Het gezelschap gleed in zachte vaart omlaag. De twee dames giechelden, de heren grinnikten. Mauer sloot inwendig vloekend het rijtje af.

De tocht suisde langs zijn oren. Hij kreeg plots het gevoel alsof er in zijn borst iets knapte. Zijn ogen plooden in smartelijke vertwijfeling, zijn spieren spanden zich krampachtig. Ik haal het niet, ik haal het verdomme niet, ging het door hem heen. Misschien heb ik het verkeerd gelezen, misschien duurt deze rondleiding anderhalf uur. Waarom heb ik het daarstraks niet gevraagd, voor alle zekerheid?...

Aan de voet van de glijbaan was het nagenoeg aardedonker. Alleen de smalle lichtstrook uit de zaklamp van de gids bood de ogen enige houvast.

Onverwachts floepten er laag boven de hoofden der bezoekers een reeks lampen aan, witte en rode. De dames slaakten gilletjes van verrassing. Het bleek dat het groepje zich nu in een reusachtige, ovaalvormige ruimte bevond, met een vlak, doorschijnend meertje in het midden. De gids, zich verwijderend van een schakelbord, nodigde de dames en heren uit plaats te nemen op een van de drie banken, vlak voor de afgeschermdde waterplas.

Met groeiende wanhoop ging ook Mauer zitten. Het zag er verdorie naar uit dat die verwenste kerel hier ook nog een leerzame cursus over de exploitatie van de zoutmijn ging geven. In deze godvervloekte grafkelder! En inderdaad, met een stokje naar een verticale plattegrond wijzend, begon de man op zijn dooie gemak een en ander uit te leggen:

'Deze zaal is een voorbeeld van de talrijke 'werken' die de Salzberg uithollen. Vooreerst laat men de rotsen springen. De brokstukken worden afgevoerd en de ontstane ruimte van 30 m diameter en 2,20 m hoogte wordt dan tot de zoldering met water gevuld. Het water vreet nu de wanden van de ruimte aan. Het zout lost hierbij op en...'

Maar Mauer luisterde niet, WILDE niet luisteren. Hij was te zeer met zichzelf bezig, te zeer bezig al zijn wilskracht bijeen te garen in een verbeterde strijd tegen de verraderlijk opkomende paniek. Het was behoorlijk kil hier, maar desondanks voelde hij hoe fijne zweetdruppeltjes op zijn slapen en bovenlip parelden. Het kwam erop aan zijn ademhaling niet op hol te laten slaan, wist hij. Het regelmatig laten functioneren van de ademhaling was volgens dokter Bouhon inderdaad een efficiënt wapen tegen opkomende paniekaanvallen.

Zo was Mauer nu in een martelend gevecht met zichzelf gewikkeld, pogend zijn ademhaling, die op het punt stond rampzalig te versnellen, te regulariseren.

Maar tegelijkertijd verhinderde de lichamelijke nabijheid van de anderen, de nietsvermoedenden, hier al te demonstratief mee bezig te zijn. Hij moest er min of meer normaal blijven uitzien, van zijn indringende angst mocht niemand iets weten, het mocht niet op zijn gezicht te lezen staan, hoezeer hij ook leed.

Op het ogenblik dat Mauer zijn strijd tegen de triomferende angst onherroepelijk leek te verliezen en hem de keuze overbleef hard te gaan gillen of maar toe te geven aan de volledige ontregeling van zijn lichamelijke functies en bijgevolg ter plekke in zwijm te vallen, stond het gezelschap onverwachts als één man recht. Blijkbaar hield de gids het hier dan toch voor bekeken. Het geheel had misschien maar een paar minuten geduurd, maar in Mauers verwarde brein hadden die luttele minuten uren geleken.

Een oeverloze vreugde maakte zich plots van hem meester. Een groot deel van de verpletterende benepenheid stroomde quasi miraculeus van hem af. Het was afgelopen, ze zouden naar buiten gaan, naar de oppervlakte van de aarde, waar het zicht vrij was op de eindeloze open ruimte. En inderdaad, het groepje volgde, na nog een paar pijnlijke minuten het onderaardse 'werk' in verbazing te hebben aanschouwd, de gids naar een nieuwe schachtvormige tunnel die schuin naar boven liep.

Een merkwaardig smal treintje wachtte het gezelschap hier op. Het locomotiefje trok de reeks langwerpige balken op wielen, waar de bezoekers schrijlings op konden zitten, naar boven, naar de frisse, open lucht.

Nog een laatste maal kreeg Mauer het kwaad, namelijk toen de ruwe wanden van de nauwe galerij links en rechts gevaarlijk snel en dicht langs hem heen scheerden. Hij kneep zijn ogen hard dicht, het maakte hem duizelig, hij wilde er niet naar kijken. Maar toen de frisse buitenlucht hem ten slotte in het gezicht waaide en het verblindende daglicht hem dwong zijn ogen tot spleten te trekken, was hij bijna tot tranen toe ontroerd dat hij het had gehaald.

Hij dacht er niet meer aan dat hij op het nippertje aan een desastreuze paniek was ontkomen. Ja, nu hij opnieuw buiten stond, met knikkende knieën weliswaar, en hij de bomen, de verre bergen en de blauwe hemel zag, wenste hij in naïeve overmoed dat de beproeving zelfs nog even langer had geduurd. Hij zou het gemakkelijk aangekund hebben, bedacht hij met een vreemd extatische en onnatuurlijke vreugde.

Diezelfde avond lag Mauer op zijn rug, vlak voor zijn tentje, naar een schitterend heldere sterrenhemel te kijken. Als een formidabel, open-spattend vuurwerkboeket waaierde het firmament zich voor zijn blik open. Hij lachte tegen de sterren. Ze waren zijn troost en toevlucht na bange uren, zijn helpende vrienden in tijden van benauwdheid en versmachtende beproeving.

Wat betekende de dikte van de aardkorst als je het wel beschouwde, in vergelijking met de grenzeloze kosmos? Hoe was het in godsnaam mogelijk dat hij zo in paniek kon raken door zulke vliedsdunne afscheidingen? Want hoe diep hij onder de grond, of in wat voor smal hok ook, mocht zitten, de verlossende buitenwereld lag toch steeds maar belachelijk dichtbij. En deze buitenwereld, dit heelal, betekende de eindeloze open ruimte.

Hoe groot was het heelal? Niemand wist het. Maar als je besepte dat de dichtstbijgelegen ster zo'n vier lichtjaren van de aarde verwijderd

was, dan was ieder verder commentaar wel overbodig. Hij had eens berekend dat als je die afstand per auto zou afleggen, het met een snelheid van honderd kilometer per uur, 40 miljoen jaren zou duren voor je ter bestemming kwam.

Ja, hij had inderdaad angst gevoeld in het binnenste van de Salzberg, maar ondertussen was hij er toch maar in geweest. Hij had zijn eerste stappen naar de definitieve genezing volbracht! Het kwam er nu op aan door te bijten, niet terug te deinzen voor het serieuzere werk: de over het meer gelegen Rieseneishöhle. Als hij maar lang genoeg meester kon blijven van zijn ademhaling zou de absurditeit en ongegrondheid van zijn beklemmingen op den duur wel in alle helderheid tot hem doordringen, om te resulteren in de definitieve oplossing van zijn claustrofobische fantasmen. Ten slotte was het enkel zijn geest, zijn eigen verbeelding, die hem deze kwalijke parten speelde.

Mauer bracht de volgende voormiddag door met een bezoek aan Hallstatt. Hij slenterde door de nauwe, bochtige straatjes, langs de zij aan zij gedrukte tirolerhuisjes, bereikte de schilderachtige, schuin ellende marktplaats, en ging ten slotte een beetje moe maar tevreden aan de rand van het zonovergoten water zitten. Er voeren talrijke huurbootjes op die tot aan de overkant van het meer stevenden. Hij nam zich voor de volgende dag ook zo'n tochtje te ondernemen.

Na een gezellig etentje in een lieflijk restaurant, zakte Mauer terug af naar de camping om er zijn wagen te halen. En zo reed hij drie kwartier later over de geasfalteerde baan die naar het zuidelijker gelegen stadje Obertraun voerde. Daar liet hij de auto op een openbare parking achter en nam de kabelbaan tot aan de ingang van de Rieseneishöhle.

Hier stond hij nu, onvermijdelijk met klamme handen, tussen een twintigtal aanschuivende toeristen voor de ingang tot de ijsgrot. Er werden zaklampen rondgedeeld ditmaal; Mauers hand klemde zich krampachtig rond de zijne. De groep volgde de gids schuifelend naar binnen. Mauers hart begon sneller te bonzen, maar hij nam zich voor in het inwendige van de berg continu aan de lichtdoordrenkte buitenwereld te denken.

De aangestoken zaklampen beschenen, in een wirwarrend spel van door elkaar lopende stralenbundels, grillige en vochtige kalkgangen die steeds dieper leidden. De af en toe glibberige, voorgebaande weg liep uiteindelijk langs reusachtige, groteske ijsformaties. Verharde waterstromen die dankzij een indirecte belichting een transparante en sprookjesachtige schoonheid uitstraalden.

Maar hoe wonderlijk mooi dit alles ook was, Mauer kon er niet van genieten. Onwillekeurig moest hij weer denken aan de tonnen samengeperst gesteente die boven zijn hoofd drukten.

Het geroezemoes van stemmen, gegiechel en bewonderend gefluister rondom hem ging geleidelijk aan in zijn oren klinken als een hallucinant, monotoon gesis. Hij voelde zijn spieren tot de bekende kramp-toestand overgaan, en hoezeer hij er zich binnensmonds ook om vervloekte, er was geen weerhouden aan. Hij begon zijn pas te vertra-

gen, zorgde er voor aan het staartje te hangen. Misschien zou het beter gaan als hij zich onttrok aan het nerveuze geduw rond hem.

Al voortschrijdend gaf ook hier de gids uitleg bij de tocht:

'Tweehonderd miljoen jaren geleden was Centraal Europa bedekt door een meer dat zorgde voor rijke kalkafzettingen. Toen later de Alpen deze lagen met geweld de hoogte in drukten, werden de talrijke scheuren en uithollingen in de loop van miljoenen jaren, door regen- en gletsjerwater meer en meer uitgeslepen. De permanente ijskoude tochten nu...'

En verder snaterde de gids, onverstoord. Voor Mauer werd het onder-tussen te veel. Naarmate de groep vorderde langs de monumentale ijskegels, spookachtig belichte zijkloven, bizar geslepen kalkformaties en grillige gaanderijen, begon zijn adem meer en meer te stikken. De wurgende grafangst had hem stevig in de klauwen.

Hij gaf zich gewonnen, voelde dat het hem te machtig werd. Hij zou het nietsvermoedende gezelschap vooruit laten lopen en ongezien rechtsomkeer maken. Gewoon op zijn stappen terugkeren. Het kwam er enkel op aan zijn zaklamp over de voorgebaande weg te laten schijnen en aldus de ingang van daarstraks terug te vinden. Hij moest zich wel haasten, want in zijn hoofd begon het nu gevaarlijk te duizelen en de lichtschuwe omgeving kwam hem meer en meer als een gestolde nachtmerrie over.

In de verte klonken de laatste verstaanbare woorden van de gids: '... dat de Rieseneishöhle zich meer dan twintig kilometer in de Dachstein uitstrekken. Talrijke, nog ongeëxploreerde zijgangen en verdiepingen...'

De stem stierf weg, de laatste man verdween achter een vooruit-springende kalkformatie. Mauer was alleen nu. Hij draaide zich wild om, spoorde met zijn zaklamp de grond af, hijgende als een drenkeling. Versuft strompelde hij voort, struikelde over glibberige partijen, kroop moeizaam weer recht. Met zijn zaklamp probeerde hij de elektriciteitskabel op te sporen die de indirecte belichting op de ijsformaties voedde. Zonder succes.

Opnieuw bescheen hij de grond, om met ontzetting vast te stellen dat hij op een of andere manier op die korte tijd van de voorgebaande weg was afgeweken. Hij begon krampachtig, ingehouden te snikken, vervuld van een grenzeloze primaire angst. Zijn klamme nachtmerries kwamen hem plots in alle helderheid weer voor de geest. Zat hij vast in de klauwen van zo'n monsterlijke droom, of beleefde hij dit alles nu echt? Hoe dan ook, zijn realiteit was ineengevloeid tot een verpletterende angstvervoering.

De stralenbundel van zijn zaklamp bescheen in wilde vaart peilloze kloven, duistere hoeken en opglimmende, druipende wanden. Onverwachts gleed zijn linkervoet uit over een gladde grondpartij; meege-sleurd door zijn gewicht tuimelde hij voorover in wat hem voorkwam als de zwarte, opengesperde muil van een tellurisch monster. De zaklamp bleef in zijn rechterhand tot barstens toe geklemd...

Hij ontwaakte pijnlijk uit zijn verdoving, uren later. De verlichting die de transparante ijsformaties bescheen, drong hier niet meer door. Het

zag er naar uit dat hij naar beneden getuimeld was en terechtgekomen op een lagere verdieping. God weet hoe diep. Maar zover dacht hijzelf niet. Het enige wat hij wist, was dat hij leefde. Met weliswaar een verdomde pijn in zijn hoofd, armen, benen en rug.

Hij wilde recht kruipen, maar een scheurend trekken in zijn linkerhiel belette hem op zijn voeten te staan. Naast hem lag de zwakjes schijnende zaklamp in een zachte, natte leemgrond. Hij greep er naar en scheen er mee rond. Overal inktzwarte duisternis, hoekige rotspartijen, gladde wanden, alles beangstigend dichtbij.

Hij voelde iets vochtigs van zijn hoofd lekken. In het licht van de zaklamp zag hij dat de vingers die hij over zijn gezicht had gewreven, roodgekleurd waren. Zijn mond voelde kurkdroog aan, zijn keel rasperig. Verdwaasd knipperde hij met de ogen. Wat doe ik hier, dacht hij hoofdschuddend. En... WIE BEN IK EIGENLIJK?

Gespannen luisterde hij de voorwereldlijke stilte af. Vergiste hij zich of hoorde hij plots, heel in de verte, een ritmisch gebonk? Hij bleef bewegingsloos luisteren. Inderdaad, een monotone, zachte cadans zwol zachtjes aan. Ze leek mee te kloppen op de maat van zijn eigen hart.

Het licht van de zaklamp gaf nu definitief de geest. Op dat ogenblik klonk ergens boven zijn hoofd een ander geluid, iets als het zachte fluiten van wind. Bij nader luisteren kreeg het bizarre geluid een herkenbare vorm: het was onmiskenbaar het koesterende gefluister van een menselijke stem. Een vrouwenstem.

'Felix... Felix...'

Het antwoord kwam aarzelend over Felix' lippen.

'Moe... moeder?'

'Rustig maar, lieveling, zachtjes slapen nu, mama waakt over je, er kan je niets meer gebeuren...'

Onweerstaanbaar begon Felix zijn bovenlichaam heen en weer te wiegen. Een stil, bijna onhoorbaar, maar krampachtig gesnik ontsnapte hem.

'Laat me, moeder... Laat me buiten, haal me hier uit, moeder...'

Het gefluister klonk vermanend nu.

'Je bent veilig hier, Felix, veilig. Laat me over je waken, moeder zal je beschermen...'

'Maar het licht, de buitenwereld?' snikte Felix.

'Er is geen licht... geen buiten... geen ruimte...'

Felix deed een hernieuwde poging zich op te richten.

'Wat... wat bedoel je: geen ruimte?...'

'Geen ruimte...'

'Je liegt, moedertje! Waarom lieg je? Het heelal is... eindeloos open...'

Het gefluister, strenger:

'DIT is het heelal... het heelal is *VOL*...'

Felix begon onbedaarlijk snel te ademen.

'Wat... wat bedoel je: VOL?'

'IK ben het heelal... de eindeloze, uitgestrekte volheid van het heelal... Mijn cocon zal je beschermen, Felix, voor altijd...'

In de ingewanden van het volle heelal klonk eensklaps een ijselijk gegil, uren- of jarenlang. De echo ervan drong door tot in de verste

kloven, nachtwarte galerijen, vochtige afgronden, holen, zalen, spelonken, scheerde langs lage, salpeterbeslagen gewelven, doodse meertjes, ruwe wanden, drong steeds maar verder, verder, verder, tot in de eeuwen der eeuwen...

Uit *Schaduwbeelden*. Uitgeverij Hadewijch, Schoten, 1986.